

Eyüp Sultan Camii-i Şerifi'nde

PROF. DR. M. YAŞAR KANDEMİR İLE

~: ŞİFÂ-İ ŞERÎF DERSLERİ ~:

EŞ - ŞİFÂ Bİ-TA'RÎFİ HUKÛKÎ'L - MUSTAFÂ

— KÂDÎ İYÂZ —

135. Ders | 6.Ocak.2019, Pazar

Ders Konusu:

2. Bölüm: Resûl-i Ekrem'in İnsanlar Üzerindeki Hakları

2. Kısım: Resulûllah'a Muhabbetin Gereği

2. Fasl: Resûl-i Ekrem'e Vefâtından Sonra ve Adı Anıldığında Saygı Gösterme,
Ehl-i Beyt'ine ve Ashâbına Hürmet Etme

KİTAPTAKİ YERİMİZ

Arapça Kaynak sf. 521 | Türkçe Şerh, Cilt.2 - sf. 364

Dersin Video, Ses Kayıtlarına
ve Kaynaklı Ders Notlarına

www.sifaiserif.com

adresinden veya karekodu okutarak
erişebilirsiniz.

Şifa-i Şerif Hakkında Kısa Bilgi:

ŞİFÂ-İ ŞERÎF gönüllerde Peygamber sevgisini
tutuşturmak, onu bütün yönleriyle tanıtip an-
latmak ve Müslümanlara, Sultân-ı Enbiyâ'nın
haklarını savunmayı öğretmek maksadıyla
yaklaşık dokuz asır önce Endülüslü tanınmış
alim Kâdî İyâz tarafından yazılmıştır.

Eserin Türkçe Şerhi

Şifâ-i Şerîf Şerhi (3 cilt)

Prof. Dr. Mehmet Yaşar Kandemir

Tahlil Yayınları, www.tahlilyayinlari.com

Yanlarında Onun Adı Anılınca Ne Yaparlardı?

Yine İmâm Mâlik'e, tâbîn âlimlerinden **Eyyûb es-Sahtiyânî**'nin (v. 131/749) nasıl biri olduğu sorulduğu zaman şunları söyledi:

“Size kendilerinden hadis rivâyet ettiğim hocalarımın en faziletlisi odur. Eyyûb es-Sahtiyânî iki defa haccetmiştir. Ben onun hâlini tavrını dikkatle incelemekle beraber kendisinden hadis rivâyet etmezdim. Fakat kendisinin yanında Peygamber Efendimiz anıldığında, Allah'ın Elçisi'ne duyduğu hasret sebebiyle onun ne kadar çok ağladığını görünce, kendisine acıdım. Bundan sonra onun bu örnek hâli ve Resûlullah sallallahu aleyhi ve selleme hürmeti sebebiyle kendisinden hadis yazıp öğrenmeye başladım.”²

İmâm Mâlik'in talebesi Mus'ab ibni Abdillâh³ (v. 236/850) şöyle demiştir:

“İmâm Mâlik'in yanında Peygamber Efendimiz'in adı anılınca rengi atar, âdetâ beli bükülürdü. Talebeleri ve yanında bulunanlar onun sağlığından endişe edip üzülürdü. Bir gün ona bu hâlimden söz ettiklerinde: ‘Şâyet siz benim hâllerine tanık olduğum büyüklerimin hâlini görseydiniz, benim hâlimi aslâ yadırgamazdınız’ dedi.”

İmâm Mâlik sözüne şöyle devam etti:

“Tâbîn âlimlerinden **Muhammed ibni'l-Münkedir**'i (ö. 131/748) gördüm; o kurrânın¹ efendisiydi; ona bir hadis sorulduğunda mutlaka ağlamaya başlardı; öyle ağlardı ki, onun hâline acırdık.”²

وقال مالك - وقد سُئِلَ عن أيوب السَّخَيَّانِي (٢) - : إني ما حدثتكم عن أحدٍ إلا وأيوب أفضل منه .

قال : وَحَجَّ حَجَّتَيْنِ ، فَكَنتُ أَرْمُقُهُ وَلَا أَسْمَعُ مِنْهُ ، غَيْرَ أَنَّهُ كَانَ إِذَا ذَكَرَ النَّبِيَّ ﷺ بَكَى حَتَّى أَرْحَمَهُ !

فلما رأيتُ منه ما رأيتُ ، وإجلاله للنبي ﷺ كَتَبْتُ عَنْهُ .

وقال مُصْعَبُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ (٣) : كَانَ مَالِكٌ إِذَا ذَكَرَ النَّبِيَّ ﷺ يَتَغَيَّرُ لَوْنُهُ (١٢١/ب) وَيَنْحَنِي حَتَّى يَصْعَبَ ذَلِكَ عَلَى جُلْسَائِهِ ؛ فَقِيلَ لَهُ يَوْمًا فِي ذَلِكَ ، فَقَالَ : لَوْ رَأَيْتُمْ مَا رَأَيْتُمْ لِمَا أَنْكَرْتُمْ عَلَيَّ مَا تَرَوْنَ ؛ وَلَقَدْ كُنْتُ أَرَى مُحَمَّدَ بْنَ الْمُكَدَّرِ (٤) - وَكَانَ سَيِّدَ الْقُرَّاءِ - لَا يَكَادُ يَسْأَلُهُ أَحَدٌ عَنْ حَدِيثٍ (٥) أَبَدًا إِلَّا يَبْكِي حَتَّى نَرْحَمَهُ .

2. Ebü'l-Velîd el-Bâcî, *et-Ta'dîl ve't-tecrîh* (Ebû Lübâbe), I, 386.

3. Mus'ab ibni Abdillâh, aşere-i mübeşşereden Zübeyr ibni Avvâm'ın torunudur; muhaddis, edip, şâir ve nesep âlimidir.

1. Kurrâ, Kur'an kırâati konusunda uzman olan kişiler demektir.

2. İbnü'l-Münkedir hadis ve kırâat âlimi bir zâhiddi. Babası Münkedir, sahâbî ve Hz. Âişe'nin dayısıydı. İbnü'l-Münkedir Abdullâh ibni Abbâs, Abdullâh ibni Ömer, Esmâ binti Ebî Bekir, Câbir ibni Abdillâh, Enes ibni Mâlik gibi sahâbîlerden hadis rivâyet etti. Ebû Hanîfe, Süfyân es-Sevrî, Mâlik ibni Enes gibi âlimler de ondan hadis öğrendiler. İbnü'l-Münkedir dünyaya değer vermez, fakirleri himâye ederdi. İmâm Mâlik onun insanların en âbidi ve zahidi olduğunu söylerdi.

ولقد كنت أرى جعفر بن محمد الصادق ، وكان كثير الدُّعابة والتبسم ؛ فإذا ذكر عنده النبي ﷺ أَصْفَرَ . وما رأيته يحدث عن رسول الله ﷺ إلا على طهارة . وقد اختلفت إليه ^(٦) زماناً فما كنت أراه إلا على ثلاث خصال : إما مُصَلِّياً ، وإما صامتاً ؛ وإما يقرأ القرآن ؛ ولا يتكلم فيما لا يعنيه ؛ وكان من العلماء والعباد الذين يخشون الله عز وجل .

ولقد كان عبد الرحمن بن القاسم ^(١) يذكر النبي ﷺ فينظر إلى لونه كأنه نُزِفَ منه الدَّم ، ولقد جفَّ لسانه في فمه هيبةً لرسول الله ﷺ .

ولقد كنت أتي عامر بن عبد الله بن الزبير ^(٢) فإذا ذكر عنده النبي ﷺ بكى حتى لا يبقى في عينيه دُموع . ولقد رأيت الزهري ، وكان من أهنأ الناس وأقربهم ، فإذا ذكر عنده النبي ﷺ فكانه ما عرفك ولا عرفته .

“Ben tâbiîn âlimlerinden **Ca’fer-i Sâdık**’ı da (v. 148/765) gördüm.³ Şaka yapmaktan hoşlanan ve yüzünden tebessüm eksik olmayan bir insandı. Ancak yanında Resûl-i Ekrem Efendimiz’den söz edilince yüzü hemen sararıverirdi. Ben onun Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemden abdestsiz hadis rivâyet ettiğini hiç görmedim. Epeyce bir süre onun ziyâretine gidip geldim. Kendisini mutlaka ya namaz kılarken, ya sükût ve tefekkür ederken veya Kur’ân-ı Kerîm okurken gördüm. Kendisini ilgilendirmeyen konularda konuşmazdı. O, Azîz ve Celîl olan Allah Teâlâ’dan gerektiği şekilde korkan âlim ve âbidlerden biriydi.”

”Yine tâbiîn neslinden ve Hz. Ebû Bekir’in torunlarından olan **Abdurrahman ibni’l-Kâsım** (v. 131/748), Resûl-i Ekrem’i andığı zaman, ona duyduğu üstün saygıdan dolayı yüzünde bir damla kan kalmamış gibi rengi atar, âdetâ ağzı dili kurur, konuşamaz olurdu.”⁴

“Tâbiîn büyüklerinden Âmir ibni Abdillâh ibni’z-Zübeyr’i de (v. 121/739) ziyâret ederdim. Yanında Peygamber Efendimiz’in adı anılınca, gözyaşları tükenene kadar ağlardı.”¹

“Tâbiîn muhaddislerinden **İbni Şihâb ez-Zührî**’yi de (v. 124/742) gördüm. Kendisiyle teklifsizce konuşulan hoş sohbet bir insandı. Ama yanında Peygamber Efendimiz’den söz açılınca, o kadar değişirdi ki, artık ne sen onu tanırdın ne de o seni.”

3. Ca’fer-i Sâdık, Hz. Hüseyin’in torunlarından ve on iki imâmın da altıncısıdır.

4. Abdurrahmân ibni’l-Kâsım; Hz. Ebû Bekir’in oğlu Muhammed’in torunu, Ca’fer-i Sâdık’ın da dayısıdır. Babası Kâsım ibni Muhammed ibni Ebi Bekir, Medineli meşhûr yedi tâbiîn fakihinden biriydi. O da yaşları küçük olan tâbiîn neslinin âlim ve fakihlerinden, İmâm Mâlik’in de hocalarındandı. Rivâyetleri *Kütüb-i Sitte*’de yer alan bir muhaddis ve “devrinin en faziletlisi” diye nitelenen bir zâhiddi.

ولقد كنتُ آتِي صَفْوَانَ بنَ سُلَيْمٍ^(۳) ، وكان من المتعبدين المجتهدين ؛ فإذا ذُكرَ عنده النبي ﷺ بكى ، فلا يزالُ يبكي حتى يقومَ الناسُ عنه ويتركوه .
ورُويَ عَنْ قتادة أنه كان إذا سَمِعَ الحديثَ أَخَذَهُ الْعَوِيلُ وَالزَّوِيلُ^(۴) .

“Tâbiîn neslinin âbid ve müctehidlerinden olan **Safvân ibni Süleym**’e de (v. 132/749) gider gelirdim. Yanında Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem’in adı anılınca ağlamaya başladılar. O kadar çok ağladılar ki, insanlar onun bu hâlimden bıkip usanır, yanından kalkıp giderdi.”²

“Tâbiîn müfessirlerinden **Katâde bin Diâme es-Sedûsî** ise (v. 117/735), bir hadîs-i şerîf duyunca ağlayıp inlemeye başladılar.”

Hadîsini, Onu Dinler Gibi Dinlemelidir

Mâlik ibni Enes’ten hadis öğrenmek isteyen talebelerin sayısı çoğalınca, ona: “Okuduğun hadisleri seni dinleyenlere ulaştıracak bir müstemlî³ edinsen iyi olur” dediler. İmâm Mâlik onlara şunu söyledi: “Allah Teâlâ ‘Ey îmân edenler! Seslerinizi Peygamberin sesinden fazla yükseltmeyin’ (Hucurât 49/2) buyurmuşken bu nasıl olur? Peygamber aleyhisselâma sağlığında nasıl saygı göstermek gerekiyorsa, vefâtından sonra da aynı saygıyı göstermelidir.”

Tâbiîn âlimlerinden **Muhammed ibni Sîrîn**⁴ (v. 110/729), yüzünden te-bessüm eksik olmayan biriydi; ancak yanında Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem’in bir hadisi anılınca, kendinden geçercesine onun sözünün câzibesine kapılırdı.⁵

ولما كثرَ على مالكِ الناسُ قيلَ له: لو جَعَلْتَ مُسْتَمْلِيًا^(۵) يُسْمِعُهُمْ؟ فقال: قال الله تعالى: ﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ﴾ [الحجرات: ٢] وَحُزْمَتُهُ حَيًّا وَمَيِّتًا سَوَاءً .

[وكان ابنُ سِيرِينَ ربما يَضْحَكُ ؛ فإذا ذُكِرَ عنده حديثُ النبي ﷺ خَشَعَ^(۶) .

1. Ünlü sahâbî Abdullah ibni’z-Zübeyr’in oğlu olan Âmir, rivâyetleri *Kütüb-i Sitte*’de yer alan Medineli muhaddislerden, ileri gelen âbid ve zâhidlerden, kendisini bize tanıtan İmâm Mâlik’in de hocalarından biriydi.
2. Safvân ibni Süleym, rivâyetleri *Kütüb-i Sitte*’de bulunan güvenilir bir hadis hâfızı ve fakihti. Ashâb-ı kirâmdan İbni Ömer’i, Enes ibni Mâlik’i ve Câbir ibni Abdillâh’ı görüp onlardan hadis rivâyet etmişti. Allah’ın sâlih kullarından mübârek bir insandı. Yarın kıyâmet kopacak dense, daha fazla ibâdet edemeyecek derecede ibâdete düşkündü.
3. Hadis rivâyet eden hocanın etrafında çok sayıda talebe bulunması hâlinde, onun söylediklerini uzaktakilere yüksek sesle nakleden kimselere “müstemlî” denir.
4. Muhammed ibni Sîrîn hakkında bilgi için bk. I, 497.
5. Hatîb el-Bağdâdî, *el-Câmi’ li-ahlâkı’r-râvî* (Tahhân), I, 412, nr. 985.

وكان عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ (١) إِذَا قَرَأَ حَدِيثَ النَّبِيِّ ﷺ أَمَرَهُمْ بِالسَّكُوتِ ؛ وَقَالَ : ﴿ لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ ﴾ [الحجرات : ٢] وَيَتَأَوَّلُ أَنَّهُ يَجِبُ لَهُ مِنَ الْإِنْصَاتِ عِنْدَ قِرَاءَةِ حَدِيثِهِ مَا يَجِبُ لَهُ عِنْدَ سَمَاعِ قَوْلِهِ .

فصل

فِي سِيرَةِ السَّلَفِ فِي تَعْظِيمِ رَوَايَةِ (١/١٢٢) حَدِيثِ
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَسُنَّتِهِ (٢)

١٢٦٩ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ (٣) بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَافِظُ ، حَدَّثَنَا أَبُو الْفَضْلِ بْنُ خَيْرُونَ ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ الْبَرْقَانِيُّ ، وَغَيْرُهُ ، حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ الدَّارَقُطْنِيُّ ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُبَشَّرٍ ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانَ الْقَطَّانُ ، أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، أَخْبَرَنَا الْمَسْعُودِيُّ ، عَنْ مُسْلِمِ الْبَطِينِ ، عَنْ عَمْرِو (٤) بْنِ مَيْمُونٍ ؛ قَالَ : اخْتَلَفْتُ إِلَى ابْنِ مَسْعُودٍ سَنَةً ؛ فَمَا سَمِعْتُهُ يَقُولُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ، إِلَّا أَنَّهُ حَدَّثَ يَوْمًا فَجَرِي عَلَى لِسَانِهِ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ، ثُمَّ عَلَاهُ كَرْبٌ ، حَتَّى رَأَيْتُ الْعَرَقَ يَتَحَدَّرُ عَنْ جَبْهَتِهِ ، ثُمَّ قَالَ : هَكَذَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ ، أَوْ فَوْقَ ذَا ، أَوْ مَا دُونَ ذَا ، أَوْ مَا هُوَ قَرِيبٌ مِنْ ذَا (٥) .

وَفِي رَوَايَةٍ : فَتَرَبَّدَ وَجْهَهُ (٦) .

وَفِي رَوَايَةٍ : وَقَدْ تَغَرَّغَتْ عَيْنَاهُ (٧) ، وَانْتَفَخَتْ أَوْدَاجُهُ (٨) .

Tebe-i tâbiîn neslinden fakih ve muhaddis Abdurrahmân ibni Mehdî (v. 198/813) Peygamber Efendimiz'in hadisini okuduğu zaman yanındakilere sükût etmelerini tavsiye ederek: “Ey îmân edenler! Seslerinizi Peygamberin sesinden fazla yükseltmeyin”² âyetini okur ve bu âyeti, “Resûlullah konuşurken, onu nasıl susup dinlemek gerekirse, hadisi okunurken de aynı şekilde susup dinlemek gerekir” diye açıklardı.

3. Ashâb ve Tâbiînin, Resûlullah'ın Hadis ve Sünnetini Rivâyet Ederken Nasıl Davrandığı

Tâbiîn muhaddislerinden Amr ibni Meymûn³ (v. 74/693) şöyle demiştir: “Bir yıl boyunca Abdullah ibni Mes'ûd radiyallahu anhin (v. 32/652) meclisinde bulundum. Bu süre zarfında onun “Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu” dediğini duymadım. Yalnız bir defasında: “Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem böyle buyurdu” deyince onu bir sıkıntı bastı; alnından terlerin akmaya başladığını gördüm. Ardından da yanlış bir şey söylerim korkusuyla: “Resûlullah'ın buyurduğu hadis inşallah böyleydi veya bundan biraz daha fazla veya biraz daha azdı yahut da buna yakın bir şeydi.” dedi.⁴

Amr ibni Meymûn, başka bir rivâyette, (hocası) Abdullah ibni Mes'ûd hazretlerinin “Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu” der demez renginin attığını, gözlerinin yaşla dolup boyun damarlarının şiştiğini söylemiştir.⁵

1. Abdurrahmân ibni Mehdî, hadis hâfızı ve fıkıh âlimidir. Basra'da kadı ünvanına ondan daha lâıyk birinin bulunmadığı söylenen bu âlim, inci ticaretiyle meşgul olurdu. Hocaları arasında İmâm Mâlik, talebeleri arasında Ahmed ibni Hanbel de vardı. İmâm Şâfiî, hadis sâhasında onun bir benzerinin olmadığını söylerdi. Onun her gece Kur'an-ı Kerim'in yarısını okuduğu, iki günde bir hatim indirdiği rivâyet edilir.

2. Hucurât 49/2.

3. Amr ibni Meymûn, Câhiliye döneminde doğdu. Müslüman olmakla beraber, Peygamber Efendimiz'i görme şerefine eremedi. Bu sebeple muhadramûn'dan sayıldı. Birçok sahâbîden hadis rivâyet etti. Rivâyetleri Kütüb-i Sitt'e'de yer aldı. Yanından hiç ayrılmadığı Abdullah ibni Mes'ûd'dan kırâat ilmini öğrendi.

4. İbni Mâce, Mukaddime 3, nr. 23; Dârimî, Mukaddime 28, nr. 276; Ahmed ibni Hanbel, Müsned, I, 452.

5. İbni Mâce, Mukaddime 3, nr. 23; Dârimî, Mukaddime 28, nr. 276, 277; Ahmed ibni Hanbel, Müsned, I, 452.

وقال إبراهيم بن عبد الله بن قُرَيْم الأنصاري ، قاضي المدينة : مَرَّ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَلَى أَبِي حَازِمٍ^(١) ، وَهُوَ يَحْدُثُ ، فَجَازَهُ ، وَقَالَ : إِنِّي لَمْ أَجِدْ مَوْضِعاً أَجْلِسُ فِيهِ ، وَكَرِهْتُ أَنْ أَخُذَ حَدِيثَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَنَا قَائِمٌ .

وقال مالك : جاء رجلٌ إلى ابنِ المُسَيَّبِ ، فسأله عن حديثٍ وهو مُضْطَجِعٌ ، فجلس وحديثه ؛ فقال له الرجلُ : وَدِدْتُ أَنَّكَ لَمْ تَتَعَنَّ^(٢) ، فقال^(٣) : إِنِّي كَرِهْتُ أَنْ أُحَدِّثَكَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَنَا مُضْطَجِعٌ .

Hadisi Nasıl Dinler ve Rivâyet Ederlerdi?

Medine kadısı İbrâhim ibni Abdillâh ibni Kureym el-Ensârî şöyle demiştir:

Bir defasında **Mâlik ibni Enes**, tâbiîn muhaddislerinden hocası Ebû Hâzim Seleme bin Dînâr'ın¹ (v. 140/757) hadis meclisine gitti. Fakat orada durmayıp geri döndü. Kendisine niçin orada kalıp hadis dinlemediği sorulunca şu cevabı verdi:

“Hadis meclisinde oturacak yer bulamadığım için geri döndüm. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hadisini ayakta dinlemeyi uygun görmedim.”²

Yine Mâlik ibni Enes şöyle demiştir:

“Tâbiîn âlimlerinden **Saîd ibni'l-Müseyyeb** uzanmış yataarken yanına bir adam geldi ve ona bir hadis sordu. İbnü'l-Müseyyeb doğrulup oturdu ve ona istediği hadisi rivâyet etti. Adam:

“Keşke rahatını bozmasaydın.” deyince İbnü'l-Müseyyeb:

“Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hadisini yattığım yerden rivâyet etmeyi uygun görmedim.” diye cevap verdi.³

1. Ebû Hâzim Seleme bin Dînâr, rivâyetleri *Kütüb-i Sitte*'de yer alan, zühd ve takvâsıyla tanınan güvenilir bir muhaddis ve vâizdi.

2. Hatîb el-Bağdâdî, *el-Câmi' li-ahlâkî'r-râvî* (Tahhân), I, 408, nr. 968.

3. Hatîb el-Bağdâdî, *el-Câmi' li-ahlâkî'r-râvî* (Tahhân), I, 409, nr. 973.

GELECEK DERS

Tarih: 13 Ocak 2019, Pazar

Zaman: Öğle Namazından bir saat önce

Yer: Eyüp Sultan Camii-i Şerif'inde
yapılması planlanmaktadır.